

ΠΑΙΣΙΟΥ

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΙΧΛΑΣ
ΕΦΟΡ. ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΑΖΗΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Τῆς ἀνεκδότου ταύτης ἐπιστολῆς τὴν δημοσίευσιν ἀναγκαίαν κρίνα, τοῦτο μὲν, ὅτι ὑπὸ σοφοῦ ἀνδρὸς τῆς ΙΖ' ἐκατονταετηρίδος ἐγράφη· τοῦτο δέ, ὅτι ἀπαλλάττει αὐτὸν μώμου βαρέως, ὡς προῖων ὁ λόγος δηλώσει. Ἀπέστειλέ μοι δ' αὐτὴν ὁ λίαν πεφιλημένος μοι Ἱερόθεος Φλωρίδης βιβλιοφύλαξ τῆς Πατριακῆς βιβλιοθήκης, ἀπὸ τῶν ἐν αὐτῇ χειρογράφων δέλτων ἀναλεξάμενος.

Οὐδεὶς ἐστὶν ἄλλος ὁ ἐπιστέλλων ἄλλ' ἢ ὁ κατὰ κόσμον μὲν Παντολέων καλούμενος, διὰ δὲ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος Παΐσιος μετονομασθεὶς, ὁ τὸ ἐπὶ κλην Λιγαρίδης, Χῖος δὲ τὴν πατρίδα, «ἀνὴρ, κατὰ Δημήτριον τὸν Προκοπίου, ἐλλόγιμος, σοφὸς καὶ πεπαιδευμένος κατὰ πᾶσαν ἰδέαν λόγου καὶ ἐπιστήμης, ἔμπειρος εἴπερ τις ἄλλος τῶν ἱερῶν Γραφῶν»¹. Περὶ δὲ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ πολλοὶ ἔγραψαν, οἷον ὁ Ἱεροσολύμων Δοσίθεος καὶ ὁ τούτου ἀδελφιδοῦς καὶ διάδοχος Χρύσανθος², ὁ Ἀθηνῶν Μελέτιος³, ὁ Ῥοδοτᾶς⁴, ὁ Γ. Ζαβίρας⁵, ὁ Κάρ. Ἰκένιος⁶, Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων⁷, ὁ Α. Μ. Βλαστός⁸, ὁ Α. Παπαδόπ. Βρετός⁹, ὁ Κ. Σάθας¹⁰, ὁ Ἀνδρόν. Δημητρακόπουλος¹¹ καὶ εἴ τις ἕτερος λανθάνων με¹².

¹ Παρά Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

² Δωδεκάβιβλ. σελ. 1180—81. — Ἴδε καὶ Ἱστορ. τῆς Ῥωσ. Ἐκκλ. κατὰ μετάφρ. Θ. Βαλλιάνου, σελ. 244 ἐφ.

³ Ἐκκλ. Ἱστορ. τόμ. Γ', σελ. 442.

⁴ P. P. Rodotá Del Rito Greco in Italia τόμ. Γ', σελ. 208.

⁵ Νέα Ἑλλ. σελ. 512.

⁶ C. Iken Leucothea σελ. 212.

⁷ Περὶ τῶν τριῶν ἱερατ. τῆς Ἐκκλησι. βαθμῶν, σελ. 297.

⁸ Χιακά, σελ. 80 κ. 92, ἔνθα, ὡς καὶ ὁ φίλος Σάθας ὀρθῶς παρατηρεῖ, εἰς δύο διαφέροντα ἀλλήλων πρόσωπα ἐδιχοτόμησεν ὁ συγγραφεὺς τὸν Λιγαρίδην, εἰς Παντολέοντα καὶ εἰς Παΐσιον.

⁹ Νεοελλην. Φιλολ. Α', σελ. 213.

¹⁰ Νεοελλην. Φιλολ. σελ. 314.

¹¹ Ὁρθόδοξ. Ἑλλάς σελ. 161.

¹² Ἦκουσα ὅτι καὶ ὁ ἀνεπίληστον μνήμην ἀπολιπὼν φίλος Σ. Κ. Οἰκονόμος ἔγραψέ τινα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὃν ὅμως ἐγὼ ἐν παντελεῖ εἰμὶ ἀγνοίᾳ.

Παπαδόπουλος Ι' - 1887

Παπαδόπουλος

Ἐκπαιδευθεὶς ἐν τῷ ὑπὸ Γρηγορίου τοῦ ΙΓ' κατὰ τὸ 1577 ἔτος συσταθέντι ἐν Ῥώμῃ ἐλληνικῷ φροντιστηρίῳ, τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου καθιερωθέντι, πρὸς σαγηνεῖαν τῶν ἐξ Ἑλλάδος σπουδαστῶν, ἐξέπιεν ἀμυστὶ καὶ μέχρι τρυγὸς τὴν κύλικα τῆς κακοδοξίας, ἐκδοὺς μάλιστα αὐτόθι τῷ 1637 τό: *Κατὰ Βαρλαάμ Περὶ τοῦ καθαρτηρίου πυρὸς σύγγραμμα* τοῦ Κερκυραίου ἀποστάτου Πέτρου τοῦ Ἀρκουδωνύμου, καὶ πρόλογον προτάξας, ἐν ᾧ ἐπίγειον Θεὸν καλεῖ τὸν πάπαν Οὐρβανὸν τὸν Η' ¹. Ταχέως ὁμῶς ἐπιστραφεὶς εἰς τὰ πατρία ἀπέπτυσε τὴν πλάνην γράψας: *Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: Περὶ τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος*, ἀμφότερα μέχρι τοῦ νῦν ἀνέκδοτα μένοντα. Τὸ δὲ παρὰ τῷ φίλῳ Σάθᾳ ἀναφερόμενον, οὐκ οἶδ' ὁπόθεν μεταληφθέν, ὅτι προεχειρίσθη ὑπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς αὐλῆς μητροπολίτης Γάζης, καὶ ὅτι ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ φιλοστόργως ὑπὸ τῆς Μ. Ἐκκλησίας προσδεχθεὶς ἀνεγνωρίσθη ὀρθόδοξος μητροπολίτης Γάζης, τοῦτο ἔρχεται νῦν

ὁ ἐξελέγχων μόνος
ἀλάθειαν ἐτήτυμον
χρόνος,

κατὰ Πίνδαρον εἰπεῖν ², ν' ἀποδείξῃ ὡς παρ' ἱστορίαν εἰρημένον· διότι ἐκ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς μανθάνομεν οὐ μόνον ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπεδύθη τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ ναῷ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως ἐχειροτονήθη Γάζης μητροπολίτης ὑπὸ τοῦ πατριάρχου Παΐσιου.

Φαίνεται δὲ συνακολουθήσας τῷ πατριάρχῃ τούτῳ κατὰ τὴν εἰς Ῥωσίαν ἀποδημίαν αὐτοῦ, ὡς τοῦτο ἐκ τῶν αὐτίκα ῥηθησομένων συνάγεται. Τυχαίως πῶς συνέπεσε νὰ εὔρω ἐν φιλικῷ τινι οἴκῳ ἔντυπον ὀκτάδιον ἀποτελοῦν τὸ 10ον τυπογραφικὸν φύλλον τοῦ Ε' τόμου τοῦ ὑπὸ τῶν ἀειμνήστων Γ. Α. Ῥάλλη καὶ Μ. Ποτλῆ ἐκδοθέντος ἐν ταῦθα τῷ 1852-59 ἑξατόμου *Συντάγματος τῶν θείων καὶ ἱερῶν Κανόνων*, ἡγουν ἀπὸ τῆς 145 ἕως τῆς 160 σελίδος. Ἀντιπαρεξέσας δὲ τοῦτο πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει φερόμενα, εἶδον ὅτι τὰ ἐν σελίσιν 153-59 αὐτοῦ, ἐν οἷς περιέχεται σιγίλλιον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχου Γαβριὴλ τοῦ Γ' (1702-7) *Περὶ τοῦ ἁγίου μύρου* ἐπιγεγραμμένον, μεθ' ὑποσημειώσεως μακρᾶς, ἐρμηνευτικῆς τῶν ἐξ ὧν τὸ ἅγιον μύρον σκευάζεται διαφόρων ὑλῶν, οὐδαμῶς ἐμφέρονται ταῦτα ἐν τῇ ἐκδόσει. Ἐκ δὲ τούτου εἰκάζεται, ὅτι μετὰ τὴν τοῦ

¹ Δοσιθ. Ἱεροσολ. Τόμ. Ἀ γ ά π η ς σελ. 20.

² Ὁ λ υ μ π. ΙΑ', 55.

εἰρημένου φύλλου ἐκτύπωσιν, γνωσιμαχήσαντες οἱ ἐκδόται περιεῖλον τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πατριαρχικὸν τοῦ Γαβριὴλ σιγίλλιον, ἀντικαταστήσαντες αὐτὸ διὰ τῆς ἐπὶ Ἱερεμίου τοῦ Β' ἐκδοθείσης τῷ 1589 συνοδικῆς πράξεως ἐπὶ τῇ εἰς πατριαρχεῖον ἀναγορεύσει τῆς ῥωσικῆς Ἐκκλησίας. Ἐν τῇ ῥηθείᾳ λοιπὸν ὑποσημειώσῃ ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς:

«Περὶ τῆς ἐψήσεως τοῦ ἁγίου μύρου, ὅταν τὸ ἔκαμαν οἱ δύο μακαριώτατοι πατριάρχαι, ὅ, τε Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας κύρ Παΐσιος, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακάριος, ὁ Μαΐστωρ Λεόντιος, ἱερομόναχος καὶ εἰκονογράφος Κυπρέας, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ θεοστέπτου Βασιλέως Μοσχοβίας, καὶ πάσης Ῥωσίας, κυρίου, κυρίου Ἀλεξίου.

» Ἀρχ. ἐντὸς τῆς μεγάλης Τεσσαρακοστῆς συνάγονται τὰ εἶδη πάντα, καὶ ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος τῶν Βαίων κοπανίζονται, καὶ κοσκινίζονται.

» Εἰς τὸ τέλος. Ἐγράψαμεν κάποιαν ἐρμηνείαν τῆς κατασκευῆς τοῦ ἁγίου μύρου, ὅπου τὸ εἶδα ὀφθαλμοφανῶς ὅπου τὸ ἔκαμαν εἰς τὴν Μοσχοβίαν οἱ δύο μακαριώτατοι οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι, ὅ, τε κύριος Παΐσιος Ἀλεξανδρείας, καὶ ὁ Ἀντιοχείας κύρ Μακάριος, καὶ ἡ νῦν Μοσχοβίας κύρ Ἰωάσαφ μετὰ πολλῶν Ἀρχιερέων Ῥωμαίων τε, καὶ Ῥώσων, ἐρμηνευομένη ἀπὸ τὸν σοφώτατον μητροπολίτην Γάζης κύριον Παΐσιον τὸν Χῖον, τὸ ἐπὶ κλινῇ Λειγαρίδην.

» Νικόλαος υἱὸς Λούτζιου τοῦ ἐκ τῆς περιφήμου νήσου Κύπρου, ἀπὸ τὸ Καδηλίκιον τῆς Ἀοιδίου.

» Ἐκ τῆς κώμης ὀνομαζομένης Ἀνόγiras. αἰχμή.

» (Κόπος καὶ μόχθος ἐμοῦ Νικολάου, ἔξοδος δὲ Ἰωάννου, τὸ ἐπὶ κλινῇ Βουρλάγγα, υἱοῦ τοῦ παπᾶ Λεονταρή)».

Προέστη δὲ καὶ τῆς ἐν Ἰασίῳ τῆς Μολδαυίας ἡγεμονικῆς ἐλληνικῆς σχολῆς πρὸ τῆς εἰς Ῥωσίαν ἀναβάσεως αὐτοῦ. Ἐξ ὧν δ' ἐδημοσίευσεν ἑναγχος ὁ ἐν Αἰκατερινοσλάβῃ λόγιος Κ. Α. Παλαιολόγος ἐκ ῥωσικῶν πηγῶν ἀπαρυσάμενος¹, μανθάνομεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ τῆς Ῥωσίας τσάρος Ἀλέξιος Μιχαηλίδης ἀνέθετο τῷ ἀνδρὶ κατὰ τὸ 1672 ἀποστολὴν τινα εἰς Παλαιστίνην, ἣν καὶ ἐκτελέσας, ὡς φαίνεται, ἐπανῆλθεν εἰς Μόσχαν. Μετήλλαξε δὲ τὸ ζῆν τῷ 1678 οὐχὶ ἐν Μόσχᾳ, ὡς ὁ Α. Π. Βρετὸς λέγει, ἀλλ' ἐν Κιέβῳ, ὡς ἐκ τῶν Χρυσάνθου παρατιθεμένων ὧδε λόγων συνάγεται: «Ἐλθὼν δὲ εἰς Κιέβον ἐδίδαξε πολλὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ κοινῶς καὶ κατ' ἰδίαν. Ἐκοιμήθη δὲ ἐν

¹ Ὅρα τοῦ ἀνά χειρὸς τόμου τοῦ «Παρνασσοῦ» σελ. 391.

μετανοία καὶ ἐξομολογήσει, ὅν καὶ ἔχουσιν οἱ ἐν Κιεβία ὀρθόδοξοι Ῥω-
σοὶ εἰς ἀγαθὴν γήμην καὶ εὐλάβειαν»¹.

Ἐκ τῶν λατινιστῶν συγγραφέων αὐτῶ, τὸ μὲν: *Κατὰ Λουθηρανῶν*
πρὸς τὸν παρὰ τῇ ῥωσικῇ αὐλῇ πρεσβευτὴν τῆς Σουηδίας Ἰωάννην
Λιλενθάλην: *De fide Graecorum et Moscovitarum* ἐπιγεγραμμένον
ἐξέδωκε τῷ 1666 Ἀντώνιος ὁ Ἀρνάλδος ἐν τῷ: *Adpendice ad tom.*
III perpetuitatis fidei catolice de S. Eucharistia σελ. 59 - 70². τὰ
δὲ ἀνωτέρω μνημονευθέντα: *Κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ πάπα, καὶ: Περὶ*
τῆς ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος, λατινιστῶ
ὡσαύτως γεγραμμένα, εἶδεν ἐν χειρογράφοις ὁ Χρῦσανθος παρὰ τῷ
Κιέβου μητροπολίτῃ Βαρλαάμ Γιασίνσκη. Ἐν δὲ τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ
ἐν Κωνσταντινουπόλει μετοχίου τοῦ παναγίου Τάφου διατηροῦνται
καὶ τὰ ἐξῆς ἐν χειρογράφοις ἐπίσης:

Ἀριθ. 51. *Χρησμολόγιον ἐκ διαφόρων συγγραφέων συλλεχθὲν καὶ*
προσφωνηθὲν τῷ γαληνοτάτῳ βασιλεῖ πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν Ἀλεξίῳ Μι-
χαήλοβιτι.

Ἀριθ. 228. *Νουθεσία πρὸς τοὺς λουθηροκαλθινίσαντας Βλάχους.*

Ἀριθ. 303. *Ἑρμηνεία τῆς ἱερᾶς λειτουργίας δοθεῖσα ἐν τῷ ἑλλη-*
*νομουσίῳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης*³.

Πρὸς δὲ τούτοις εὗρηνται ἐν τῇ αὐτῇ βιβλιοθήκῃ καὶ δύο αὐτοῦ
Ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Ἀδριανοῦπόλεως Νεόφυτον ἐπιγεγραμμέναι, τού-
του δὲ πρὸς ἐκεῖνον πέντε⁴. (Εἶναι δὲ ἴσως οὗτος ὁ καὶ ἐπὶ τὸν οἰ-
κουμενικὸν θρόνον τῷ 1691 ἀναρρήθεις, Δ' ὦν τῷ ὀνόματι). Τρεῖς δ' ἑ-
τεραι τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαί, ἐν χειρογράφῳ τεύχει τοῦ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου περιεχόμεναι, ἐξεδό-
θησαν ἑναγχος ὑπὸ τοῦ ὀτρηροῦ καὶ ἀκαμάτου ἐρευνητοῦ τῶν ἐν ταῖς
κατὰ τὴν Ἀνατολὴν βιβλιοθήκαις ἀποκειμένων χειρογράφων Α. Πα-
παδοπούλου Κεραμέως ἐν τῷ τοῦ εἰρημένου Συλλόγου ὁμωνύμῳ πε-
ριοδικῷ ὦν ἡ μὲν πρώτη ἀποτείνεται πρὸς τὸν γαληνότατον καὶ
θεοσεβέστατον μονοκράτορα (δηλαδὴ Ἀλέξιον τὸν Μιχαηλίδην), ἡ
δὲ δευτέρα πρὸς Δραγιτζάνον τὸν Καντακουζηνόν, καὶ ἡ τρίτη πρὸς
Θεοδώρητον ἱερομόναχον⁵. Καὶ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς
τούτου εἰς γνῶσιν ἐμὴν ἀφιγμένα.

¹ Δοσιθ. Δωδεκάβιβλ. σελ. 1181.

² Ἰδε Φαβρ. Ἑλλην. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 436.

³ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Α', σελ. 308.

⁴ Αὐτόθι. τόμ. Γ', σελ. 518.

⁵ Ἰδε τόμ. ΙΖ', σελ. 82.

Κοσμάς δέ, πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπιγέγραπται, εἶναι ἴσως ὁ συγ-
 γράφων ἡσας αὐτῷ Κύπριος τὴν πατρίδα, ἀνὴρ (κατὰ τὸν συγγραφέα τοῦ
Περὶ ἡγεμονικοῦ Πυκταίου Ἀναστάσιον Μιχαήλ) «ἐλληρικῇ τε καὶ
 λατινικῇ παιδείᾳ κοσμούμενος, ἱεροδιδάσκαλος καὶ ἐπίσκοπος Δυρρά-
 χου, ἔνθα καὶ πολυωφελέστατος τῷ ἑλληρικῷ ἀνεφάνη γένει»¹. Αὐ-
 τὸς οὗτος ὁμῶς ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ γεγραμμένη τῷ 1695 Δεκεμβρίου
 πρὸς τὸν Ἱεροσολύμων Δοσίθεον ἐπιγράφει ἐαυτὸν οὕτω: «Κο-
 σμάς ὁ ποτὲ *Κιτιέων* τῆς Κύπρου, ὁ ἐκ *Καρθαγένης* (τουτέστι *Καρχη-
 δονιος*), νῦν δὲ *μητροπολίτης Δυρράχίου καὶ Δαλματών*, ὁ ποτὲ *Ἀγιο-
 ταφίτης*»². Καὶ αὕτη βεβαίως εἶναι ἡ ἀσφαλεστέρα περὶ αὐτοῦ εἴδη-
 σις. Οὗτος, κατὰ τὸν κλεινὸν Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν, συνέγραψε τὸν
Βίον καὶ τὴν *Ἀκολουθίαν* τοῦ ἐν Δαλματίᾳ μαρτυρήσαντος Ἰωάννου
 Βλαδιμήρου βασιλέως τῶν Βουλγάρων, οὗ καὶ ναὸς ἐπώνυμος σώζε-
 ται κατὰ τὴν *Ἀχρίδα*³. Ἡ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἀκολουθία, ἐξε-
 δόθη τετράκις, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, ἀλλ' ἀνωνύμως, ἤγουν τῷ 1690
 ἐν Ἑνετίᾳ, τῷ 1741 ἐν Μοσχοπόλει, τῷ 1774 πάλιν ἐν Ἑνετίᾳ,
 καὶ τελευταῖον τῷ 1858 ἐν Ἀθήναις, τοιάνδε ἐπιγραφὴν φέρουσα:
Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου ἐνδόξου βασιλέως καὶ μεγαλομάρτυρος Ἰωάννου
τοῦ Βλαδιμήρου τοῦ θαυματουργοῦ. Ὡς ἐκ τῶν ἀναφερομένων δὲ ἐν
 τῷ τῆς τρίτης ἐκδόσεως προλόγῳ, φαίνεται ὁ Κοσμάς ἐγκαταδιώσας
 ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Βλαδιμήρου ἐπωνύμῳ μονῇ.

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ γίνεται μνεία καὶ περὶ Παλασίου τοῦ μουσικωτάτου
 εἵτε κύκλου τῶν μουσικῶν, ἀνδρὸς Βυζαντίου, ρεγάλου δὲ Σκευοφύλα-
 κος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, περὶ οὗ ὁ Προκοπίου Δημήτριος λέγει:
 «ἀνὴρ τὰ τε ἄλλα πεπαιδευμένος καὶ τύπος τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 παιδείας καὶ τάξεως ἐν τῇ ἁγίᾳ Ἐκκλησίᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
 ἀγχινοῦστατος καὶ γλαφυρώτατος, φιλαλήθης καὶ ἄλλαις πολλαῖς κε-
 κοσμημένος ἀρεταῖς. Συγγράμματα μὲν οὐ κατέλιπεν, ἐραστὴς ὢν τῆς
 σιωπῆς· ἀλλ' ἡ σιωπὴ αὐτοῦ προτιμητέα ἐστὶ πολλῶν συγγραμμάτων»⁴.
 Δοσίθεος δὲ ὁ Ἱεροσολύμων ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ *Τόμου* τῆς *Ἀγάπης*
 ἰδοὺ πῶς χαρακτηρίζει τὸν ἄνδρα: «Ὁ ἐντιμότατος καὶ σοφώτατος
 » ἄρχων μέγας Σκευοφύλαξ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ
 » Χριστοῦ Ἐκκλησίας κύριος Μπαλάσης, ὃς εἰ καὶ ἐγεννήθη ἐν Κων-
 » σταντινουπόλει, ἀλλ' ὁ μακαρίτης πατὴρ αὐτοῦ ἦν ἐκ τῆς ἡμετέρας

¹ Παρὰ Βρετῶ ἔνθ. ἄνωτ. Α', σελ. 211.

² Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 520.

³ Ἐπιστ. Πρὸς Πέτρ. Κλαίρικιον σελ. 26. Ἀθῆν. 1844.

⁴ Παρὰ Φαῶν. ἔνθ. ἄνωτ. τόμ. ΙΑ', σελ. 782.

» Πελοποννήσου. Ἔστι δὲ οὗτος ὁ κύριος Μπαλάσης εὐλαβέστατος,
 » θεοφιλέστατος, φιλαληθέστατος, ἀδωροδόκητος, ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων
 » ὑπηρετῶν κατὰ πολλοὺς καὶ διαφόρους εὐσεβεῖς ἀναγκαίους τρόπους
 » τῇ διακληθείσῃ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ εἰς πάντας
 » τοὺς λοιποὺς πατριαρχικοὺς θρόνους πολλάκις σύμμαχος φανεὶς ἐν
 » πολλοῖς καὶ μεγάλοις τῇ δυνάμει τῶν λόγων αὐτοῦ. Καὶ τέως εἰ-
 » πεῖν, πᾶσαν τὴν ζωὴν αὐτοῦ κατηνάλωσεν ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως
 » τῶν ὀρθῶν δογμάτων, τῶν ἀγίων κανόνων, τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 » καὶ πατρίου παραδόσεως, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ
 » δικαίου. Ὅθεν καὶ ζηλωτῆς καὶ φιλαλήθης ἐπικέκληται δι' ὧν ἔχει
 » καὶ μετὰ τῶν μακαρίων συνταχθήσεσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῶν πρω-
 » τοτόκων τῶν ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς». Ἐν πατριαρχικῷ δέ
 τινι σιγιλλίῳ Καλλινίκου τοῦ Β' τῷ 1691 ἐκδεδομένῳ φέρεται ὑπο-
 γεγραμμένος ὡς μέγας Χαρτοφύλαξ¹, ὅπερ εἶναι προφανέστατον λά-
 θος ἐξ ἀβλεψίας τοῦ ἀντιγράψαντος, καθ' ὅσον ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ
 βαθμολογίᾳ ὁ Χαρτοφύλαξ (οὐχὶ καὶ μέγας) εἶναι ὁ τέταρτος τῆς
 λεγομένης Πρώτης πεντάδος, τουτέστι καθ' ἓνα βαθμὸν ὑποδεέστε-
 ρος τοῦ μεγάλου Σκευοφύλακος. Μέγαν Σκευοφύλακα ἐπιγράφει αὐ-
 τὸν καὶ ὁ περικλεέστατος ἐξ Ἀπορρήτων Ἀλέξανδρος Μαυροκορδά-
 τος ἐν αἷς ἐπιστέλλει αὐτῷ δυσὶν ἐπιστολαῖς, τῇ 25 καὶ 44². Ἐκ
 λάθους βεβαίως καὶ ὁ Δυρράχίου ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος λέγει αὐ-
 τὸν ἱερέα, ἐπισυνείρων καὶ ταῦτα: «Οὗτος ἐμέλισεν Εἰρμολόγιον τῶν
 Καταβασιῶν, ὃ συνέτεκεν ὁ Πέτρος. Ἐγραψε δὲ μέλη δεξολογιῶν, εἰρ-
 μῶν καλοφωνικῶν καὶ ἄλλα πολλά»³. Ταῦτα καὶ περὶ τοῦ Παλασίου.

Ὁ δ' ἐπίσκι ἐν τῇ ἐπιστολῇ μνημονευόμενος Τυρνόβου Διονύσιος
 εἶναι πάντως ὁ ἐπὶ Παρθενίου τοῦ Β' τῷ 1646 ἀπὸ Χαλκηδόνος με-
 τατεθείς⁴.

Ἐχει λοιπὸν ἡ ἐπιστολή, περὶ ἧς ὁ λόγος, ὧδε:

**Τῷ πανοσιωτάτῳ καὶ λογιωτάτῳ κυρίῳ Κοσμᾷ
 καὶ πρωτοσυγκέλλῳ**

Παῖσιος ὁ Γάζης εὖ πράττειν.

Ἀπὸ πολλοῦ μὲν ἤδη τοῦ χρόνου γράμματα οὔτε πέπομφα πρὸς
 τὴν σὴν λογιότητα, οὔτε σὺ αὐτὸς ἀπέστειλας πρὸς ἐμέ, μὴ κατει-

¹ Ἴδε Ἀθαν. Κομν. Ὑψηλάντου: Τὰ μετὰ τὴν ἀλωσιν σελ. 268.

² Ἐκδ. Θ. Λιβαδά. Τεργ. 1879.

³ Θεωρητ. Μέγα τῆς Μουσικῆς Μέρ. Β', σελ. XXXIV.

⁴ Κ. Σάθα Μεσαιων. Βιβλιοθ. τόμ. Γ', σελ. 579.

δὼς τὰ ἡμέτερα· νῦν δὲ οὐδεμίαν εὐλογον ἔξεις πρόφασιν ἀμοιβαίους μὴ ἀναγράψασθαι γράμμασι, τοῦ μουσικωτάτου Παλασίου πρὸς ὑμᾶς ἐρχομένου, καὶ τὴν ἄμουσον ἡμετέραν ἐπιστολὴν ἐπιφέροντος ζώπυρον τῆς ἀνέκαθεν φιλίας καὶ τῆς παλαιᾶς συνηθείας περίαμμα. Οὗτος οὖν ὁ ἀνὴρ ζῶσά σοι ἔσται καὶ λαλοῦσα ἐπιστολή, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐκτρανώσει σαφῶς ἐρωτώμενος, οὐ μόνον τὰ πρόσφατα καὶ τὰ πέρυσιν ὧδε γεγενημένα, ἀλλὰ γε καὶ πῶς ἀνήχθην εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τὸ ἀγγελικὸν σχῆμα ἡμφιασάμην, καὶ τοῦ μεγίστου βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης ἡξίωμαι, τὴν τῶν Γαζαίων ἐκκλησίαν ἐμπιστευθεὶς, καὶ χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Παΐσιου ἑνδον τοῦ ζωοδόχου καὶ θεοδέγμονος Τάφου, ἐν τῇ σεβασμίᾳ ἡμέρᾳ τῆς Ὑψώσεως τοῦ σταυροῦ, κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἑξακοσιοστὸν πεντηκοστὸν δεύτερον ἔτος. Ταῦτα φημι καὶ τὰ τοιαῦτα ἐρεῖ πυνθανόμενος διεξοδικώτατα ὁ προειρημένος κύκνος τῶν μουσικῶν, ὁ καὶ ἀπὸ μέσης τῆς καρδίας ἐξηρτημένος Παλάσιος, ὃν τὸ κατὰ δύναμιν εὖ ποιῶν ἔσῃ τὰ μέγιστα ἡμῖν χαριούμενος· εὖ ἴσθι γὰρ εὐεργετῶν καὶ ἀμύνων ἀνδρὶ πάσης καλοκἀγαθίας μεμεστωμένῳ.

Ταῦτα κατὰ τὸ παρόν. Εὐχεταί σε καὶ εὐλογεῖ σε ὁ πανιερώτατος καὶ παμφίλτατος μητροπολίτης Τυρνόβου κύριος Διονύσιος, ὁ ἐνταυθὶ διατρίβων μικρᾶς χάριν ἀνέσεως.

Ἐρρώμένως διάγοις καὶ περιχαρῶς διαβιώῃς, ἀπὸ ἀξίας εἰς ἀξίαν μεταβαίνων καὶ ἀπολαύων τῶν καταθυμίων τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Εἰκοστῇ Ξανθικοῦ¹.

Ὁ Γάζης μητροπολίτης ΠΑΪΣΙΟΣ.

Ι. Σακκελίων.

¹ Ξανθικός εἶναι τοῦ μακεδονικοῦ μηνολογίου ὁ τρίτος, ἀντιστοιχῶν τῷ καθ' ἡμᾶς Ἀπριλίῳ.

Η ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΙΑ ΤΩΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΩΝ¹

Ἐν τῶν σπουδαιοτάτων καὶ δυσκολωτάτων προβλημάτων, τῶν ἐπιβαλλομένων σήμερον ταῖς καθ' ἡμᾶς κοινωνίαις, εἶναι καὶ τὸ γινώσκειν ὅποιοι πολιτικοὶ θεσμοὶ εἰσιν οἱ παρέχοντες τῷ φιλελευθέρῳ πνεύματι τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας, τῆς τάξεως καὶ τῆς προόδου. Πρὸ τινων ἔτι ἐτῶν ἡ ἀπάντησις εἰς τοιαύτην ἐρώτησιν ἐφάνετο λίαν εὐκολος· ἔσται, ὡς ἐφρονεῖτο, τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα μετὰ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ συστήματος καὶ τῆς καθολικῆς ψηφοφορίας.

Νῦν ὁμως, παρατηρεῖται ὅτι ἡ καθολικὴ ψηφοφορία καὶ τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα δὲν συνεπιφέρουσι τὸν προσδοκώμενον χρυσοῦν αἰῶνα· καὶ δῆλον γίνεται, οὐχὶ ἄνευ ἀνησυχίας, ὅτι τὸ κοινοβουλευτικὸν σύστημα λειτουργεῖ καθ' ἐκάστην χειρότερον καὶ ἐν αὐτῇ τῇ κοιτίδι αὐτοῦ, ὅταν ἡ ψήφος παραχωρηθῇ εἰς μείζονα ἀριθμὸν πολιτῶν. Τελευταῖον ἐπειράθην νὰ περιγράψω τὴν κρίσιν, ἣν σήμερον ὑφίστανται οἱ κοινοβουλευτικοὶ θεσμοὶ (ἴδε *Revue des Deux Mondes*, τεῦχος τῆς 15 Δεκεμβρίου 1884), καὶ ὅσα ἔκτοτε συνέβησαν ἐν ἀπάσῃ τῇ φιλελευθέρῃ Εὐρώπῃ, ἐπιδεικνύουσιν ἡμῖν ταύτην πολλῶ σοβαρωτέραν καὶ γενικωτέραν. Πανταχοῦ ἀστασία, οἱ δὲ ὑπουργοὶ φυλάττουσι τὸ χαρτοφυλάκιόν των ἐφ' ὅσον χρόνον μόνον ἀπαιτεῖται ὅπως νοήσωσιν ὅ,τι ὀφείλουσι νὰ πράξωσιν. Ἐν τῇ Γαλλίᾳ, λόγου χάριν, 18 ὑπουργοὶ τῶν στρατιωτικῶν καὶ 14 τῶν ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἠλλαξαν ἐντὸς δεκαπενταετίας. Ἐκ τούτου, ὡς εἰκός, διαστρέφεται ἡ μόνιμος καὶ συστηματικὴ σειρὰ τῆς ὑπηρεσίας ἐν τοῖς ὑπουργείοις, ἔνθα ἰδίως καὶ καθ' ὑπερβολὴν ἔχουσιν αὐτῆς ἀνάγκην. Ἡ δὲ Κάτω Βουλὴ, θέλουσα νὰ διευθύνῃ ἀπ' εὐθείας διὰ τῶν ψήφων τῆς τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν ὡς καὶ τὴν τῶν ἀποικιῶν,

¹ Πρόλογος γραφείς ὑπὸ τοῦ κ. Emile de Laveleye εἰς τὴν 6' ἐκδόσιν τοῦ συγγράμματος τοῦ κ. Ἀδόλφου Πρίνς (Ad. Prins) περὶ τῆς «Δημοκρατίας καὶ τοῦ Κοινοβουλευτικοῦ Πολιτεύματος».

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000048111